

120/1936 Sb. z. a n. co do obsahu subjektivního práva autorského původce díla literárního.

Dále byl novelou rozšířen článkem I. č. 7 (novelové znění § 27) příkladný výpočet výhradných oprávnění původce díla hudebního o oprávnění šířiti dílo jinými technickými prostředky než rozhlasem, článkem I. č. 9 (novelové znění § 31) původce díla umění výtvarných a článkem I. č. 10 (novelové znění § 36) původce díla fotografického o oprávnění šířiti dílo radiem (o němž zde zákon mluví místo o rozhlasu, ježto výraz tento se pro vnímání zrakové nehodí) a jinými technickými prostředky. Doplněními těmito nedostalo se podle našeho názoru subjektivnímu právu autorskému původců děl uměleckých a fotografických rozšíření obsahového (pokud jde o šíření díla umění výtvarných a fotografického radiem srovnej k tomuto tvrzení Löwenbach, v Soutěž a tvorba I, str. 11, týž v Archiv für Funkrecht I, str. 537).

(Pokračování.)

Z P R Á V N Í P R A K S E

Knihovně poznamenaný závazek vlastníka nemovitosti podle § 469 a) obč. zák., že dá vymazati uvolněné zástavní právo (hypotéku), který přechází i na právní nástupce vlastníka nemovitosti, zakládá oprávnění jen pro osobu, vůči níž byl tento závazek převzat, a její právní nástupce, nikoliv i pro jiné knihovně oprávněné osoby.

(Plenární usnesení ze dne 24. dubna 1937, Pres 220/37).

U nejvyššího soudu byla řešena odporujícím si způsobem otázka, platí-li zákaz § 469 a) obč. zák., nakládati hypotékou, poznamenaný v pozemkové knize při hypotéce, jen v poměru smluvních stran a jejich právních nástupců, či platí-li také ve prospěch ostatních následujících knihovních věřitelů.

V rozhodnutí č. 9218, 15.305 Sb. n. s., hájil nejvyšší soud názor prvý, kdežto v rozhodnutí čís. 14.288 Sb. n. s., vyslovil opačný názor.

První prezident nejvyššího soudu přikázal podle § 12 odst. 2., zákona ze dne 16. dubna 1919 čís. 216 Sb. z. a n., řešení této otázky zesílenému senátu, který se usnel na právní větě v čele uvedené.

Důvod y: Předpis § 469 a) obč. zák., je III. částí dílčí novely k občanskému zákonu (§ 34) a navazuje na předchozí § 469 obč. zák., v němž v poslední větě zákon připustil, že vlastník statku

může dle kvitance nebo jiné listiny, prokazující zánik zástavního dluhu, převést zástavní právo na novou pohledávku, která nepřevyšuje částku zástavní pohledávky zapsané.

Tato vlastníková dispozice v příčině zaniklé pohledávky byla třetí dílí novelou zavedena proto, aby vlastník statku mohl co nejvíce využít reálního úvěru a získati možnost si podržeti volně pro případ potřeby zástavní právo určitého pořadí (Zprávy komise pro záležitosti justiční, příl. 78 sten. protokolů panské sněmovny XXI. sez. str. 53, 58). Než toto disposiční právo má také svůj rub, poněvadž je na újmu vývoji hypotékárního úvěru, zejména ztěžuje v zadnějších hypotékách získati úvěr za výhodných podmínek (Zprávy str. 61, 62).

Zákon v § 469 a) obč. zák., v první větě obmezuje způsobem velícím vlastníka statku, aby se vzdal disposičního práva uvolněnou hypotékou při zřízení práva zástavního, kdežto v druhé větě upravuje právní následky závazku jeho, že dá určitou hypotéku vymazati.

Podle první věty § 469 a) obč. zák. vlastník statku při zřízení práva zástavního nemůže se vzdáti práva volně nakládati uvolněným zástavním právem (toto disposiční právo přechází naň již ze zákona v okamžiku zániku pohledávky). Podnětem k této větě byla dle zpráv (str. 61) ta okolnost, aby poskytnutá výhoda vlastníka statku z tohoto disposičního práva nebyla zmařena úmluvami, předem vylučujícími přenesení zástavního práva (hypoteky) na nový dluh; avšak na druhé straně bylo záhodno v zájmu zlevnění pozdějšího hypotékárního úvěru připustiti, aby se vlastník statku mohl vzdáti disposičního práva vůči následujícím knihovně oprávněným osobám, což bylo upraveno druhou větou § 469 a) obč. zák., ve znění: »Zaváže-li se vlastník jinému, že dá určitou hypotéku vymazati, nemůže s hypotékou nakládati, je-li tento závazek ve veřejné knize při hypotéce poznamenán.«

Smysl tohoto ustanovení je v nauce velmi sporný zejména co do účinků této poznámky.

Znění zákona je tu všeobecné, a také důvodová zpráva nedává k této otázce přesné odpovědi, pročť nutno z povahy věci, z úmyslu a účelu zákona se dopřítí správného závěru k otázce.

Hledí-li se k povaze závazku vlastníka statku, vychází z něho, že došlo k němu srovnalou vůlí stran, tedy smlouvou, jež byla uzavřena mezi dvěma smluvníky vlastníkem statku a jinou knihovně oprávněnou osobou (Zprávy, str. 61, 62) — a nelze tu rozuměti kohokoliv, třeba osobu knihovně nezúčastněnou přes opačné mínění některých teoretiků — dle níž vlastník statku se vzdává ve prospěch svého smluvníka dispozice určitým uvolněným zástavním právem potud, že nesmí užiti tohoto zákonem mu daného práva disposičního ke škodě dotyčného smluvníka.

Dojde-li dle takového závazku podle § 469 a) obč. zák., poznamenaného v knihách skutečně k významu předchozího zástavního práva, mají z toho ovšem zpravidla výhodu nejen osoba, v jejíž

prospěch byl založen onen závazek, nýbrž i jiní knihovně oprávnění, pokud následují po vymazaném zástavním právu. Tu však jde jen o důsledek, který, ač nebyl cílem, k němuž se nesla vůle stran — se jeví přece též v poměru k jiným na smlouvě nezúčastněným osobám. Z toho však neplyne, že by těmto třetím osobám příslušel též právní nárok na tento výsledek. Věřitelé zadní, kteří poskytli vlastníku statku nový knihovní úvěr v době, kdy již byla v knihách poznámka dle § 469 a) obč. zák., v příčině jednoho nebo několika předchozích zástavních práv, nemohou se cítiti zklamány a zkrácenými, nedojde-li z nějakého důvodu přes onu poznámku k výmazu těchto předchozích práv zástavních. Vždyť může také tato oprávněná osoba upustiti od svého nároku na výmaz předchozího zástavního práva a musí proto nový pozdější — knihovně oprávněný počítati také s tím, že předchozí zástavní právo neodpadne. Chce-li se však nový věřitel před tím chrániti, je na něm, aby si také ve svůj prospěch vymínil podobný závazek dohodou s vlastníkem statku v příčině předcházejících zástavních práv.

Smlouva vlastníka statku s osobou knihovně oprávněnou v příčině vzdání se disposičního práva určitým uvolněným zástavním právem zakládá oprávnění jen pro osobu, s níž byla smlouva sjednána a pro její právní nástupce, kdežto jiné knihovně oprávněné osoby nemohou z tohoto vzdání se žádných práv nabýti. Zákon, připustiv vlastníkovu statku nakládati uvolněným zástavním právem, chtěl zabrániti samočinnému postupu do přednějšího knihovního pořadí. Pokud však při tom umožnil zadnějším knihovně oprávněným zlepšení jejich pořadí, mohlo se to státi jen za předpokladu zvláštní dohody — smlouvy — dotyčného knihovně oprávněného s vlastníkem statku, avšak účinky tohoto obligačního poměru — pokud se týče nabytí oprávnění — nemožno vztahovati na ostatní knihovně oprávněné osoby.

Výkladem tímto není však knihovní poznámka podle § 469 a) obč. zák. zbavena vůbec věcného účinku. Naopak význam její spočívá v tom, že — stejně jako původní smluvníci byli smlouvou vázáni — každý jiný nabyvatel nemovitosti vstoupí do závazku původního dlužníka a každý knihovní nabyvatel zástavního práva vstoupí do oprávnění původního věřitele, aniž by potřeboval v tom směru činiti novou smlouvu. Dochází tedy věcný účinek oné poznámky výrazu v tom, že právo a povinnost původních smluvníků přechází bez další smlouvy na knihovní nástupce původních stran, nelze však její právní účinnost, pokud se týče nabytí oprávnění, vztahovati na ostatní nezúčastněné knihovně oprávněné osoby. Vždyť onou dohodou mělo se dostati lepšího postavení jen u r č i t é osobě — smluvníku — pokud se týče jeho knihovnímu nástupci, jako majiteli určitého knihovního práva. Ovšem věcný účinek knihovní poznámky se jeví proti třetím knihovně oprávněným osobám v tom, že tyto nemohou nabýti knihovních práv na újmu

smluvníka, vůči němuž vlastník nemovitosti převzal knihovně poznamenaný závazek.

Rozšiřovati účinnost této poznámky také na oprávnění osob na smlouvě nezúčastněných by odporovalo duchu, smyslu a účelu zákona, není také kryto ani podstatným účelem smlouvy ani výslovně zákonem.

Měla-li by zmíněná poznámka míti skutečně absolutní věcný účinek tak, že by z ní nabyli oprávnění i jiní a nejenom osoba, vůči níž byl závazek převzat, a její právní nástupci, musilo by se připustiti, aby se jí dovolávali též věřitelé, kteří předcházejí oprávněnému, v jehož prospěch byla tato poznámka zapsána, jen když následují po uvolněném právu zástavním, které má býti vymazáno, poněvadž i tito věřitelé vzestoupí pořadím, odpadne-li předchozí zástavní právo, třebaže v době, kdy nabyli svých knihovních práv, závazek dlužníkův podle § 469 a) obč. zák., ještě tu ani nebyl.

Nelze konečně ani přehlédnouti, že ona poznámka může býti vymazána v dohodě smluvních stran, pokud se týče dočasných knihovně oprávněných a zavázaných osob, bez zřetele na ostatní knihovně oprávněné, jejichž svolení k výmazu této poznámky ani podle zákona ani podle povahy věci není potřebí, jejichž souhlasu však by bylo třeba, kdyby jim příslušelo z ní skutečně věcné právo. Nenabyly-li tyto osoby žádného oprávnění od počátku z takové smlouvy, nemají je ani po čas trvání poznámky v knihách, což má právní význam zejména pro knihovní a exekuční řízení.

Žádá-li v knihovním řízení vlastník statku za spojení uvolněného zástavního práva s jinou pohledávkou, ač je knihovně poznamenán jeho závazek dáti toto zástavní právo vymazati, nesměl by knihovní soud takovou žádost zamítnouti, prokázal-li by žadatel souhlas toho, v jehož prospěch byla poznámka dle § 469 a) obč. zák., uskutečněna.

Než i v případě, že by takový souhlas nebyl podán, nemohl by knihovní soud žádost zamítnouti, nýbrž byl by i povinen jí vyhověti, ovšem jen s obmezením, že se tak děje »bez újmy práv osoby, v jejíž prospěch zní ona poznámka«, jako se to činí i v jiných případech, ku příkladu při zastavení statku bez souhlasu fideikomisárních nástupců, nebo při výmazu zástavního práva bez souhlasu knihovně zapsaného nadzástavního věřitele, kdy se takové zápisy povolují s obmezením »bez újmy práv oprávněných osob«, jejichž souhlas nebyl vykázan. Takové vyřízení neodporuje předpisům § 96 knih. zák., poněvadž se tu povoluje méně, než bylo žádáno, a právo oprávněné osoby není tím dotčeno.

Také v řízení exekučním při rozvrhu výtěžků vnucené správy nebo nejvyššího podání nejsou oprávnění třetí hypotekární věřitelé k odporu (§§ 128, 213 ex. ř.) proti příkázání knihovní pohledávky poznámkou dle § 469 a) obč. zák. postižené z důvodu, že tato byla spojena s jinou pohledávkou, a že to odporuje poznámce

o vzdání se disposičního práva tímto zástavním právem, poněvadž ani tu v důsledku relativní účinnosti oné poznámky nebylo dotčeno nějaké právo oněch odporujících třetích osob knihovně oprávněných.

Vycházejí z těchto úvah usnesl se zesílený senát přes široké a povšechné znění zákona na větě v čele uvedené.

Dr. A. Hochberger.

Z finanční judikatury nejvyššího správního soudu.

Z judikatury týkající se zákona o přímých daních č. 76/1927 pokládám především za vhodné zmíniti se o nálezu z 9. VI. 1936 č. 13.469/36, který vyslovuje, že není ve shodě se zákonem ustanovení odst. 10. prov. nař. k § 9 odst. 1. zák. o př. daních stanoví-li, že pokud převyšují vydání, v zásadě odčitatelná a v odst. 7. pod lit. a) až f) ustanovení k § 9 odst. 1. uvedená vyšetřenou užitkovou hodnotu domu vlastníkem neb rodinou obývaného nebo jiným zdarma přenechaného, nelze jich odečísti od důchodu. V argumentaci vyslovuje soud mezi jiným:

Základ daně důchodové stanoví se podle jednotlivých příjmových pramenů a přesahují-li u některého z těchto pramenů výdaje dle zákona odečitatelné výši hrubého příjmu, dlužno vybývající schodek jako ztrátu odečísti od důchodu z ostatních příjmových pramenů. Po té stránce pak zákon neobsahuje žádného omezení, ani výjimky, zejména pro případ, o jaký in concreto jde, při stanovení zdanitelného důchodu u budovy, vlastníkem používané ve smyslu § 9 odst. 1.

Opak nelze dovésti ani z ustanovení § 16 odst. 2. podle něhož srážky v § 15 vyznačené jsou přípustny toliko potud, pokud nejsou ve spojitosti s důchodovými prameny, které nejsou podrobeny důchodové dani; neboť ustanovení toto se týká případu, kde určitý důchodový pramen není vůbec podroben důchodové dani, kdežto v daném případě jde o pramen zásadně i fakticky dani důchodové podléhající.

Pro advokáty je zajímavým nálezn z 27. V. 1936 č. 13.240/36, v němž se vyslovuje, že advokát — který nepřiznává důchod účetnický — může si výdaje vynaložené za klienta odečísti jen v roce, kdy byly učiněny, a nikoliv v roce, kdy mu byly klientem zapraveny po př. kdy jeho pohledávka na náhradu těchto výdajů za klientem se stala nedobytnou. Nález z 29. IX. 1936 č. 15.027/36 pak konstatuje, že ustanovení § 22 o rozdělení výtěžku na několik berních let, není možno použiti na příjem z advokacie, i když tu byla najednou zaplácena odměna za práci celé řady let.

Pro obor zvláštní daně výdělkové má dalekosáhlý význam nálezn z 2. VI. 1936 č. 13.387/36 dospívající k závěru, že stabilizační rezervu podle § 4 odst. 1. zákona č. 78/1927 o stabilizačních bilan-